

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA PRÁVA

Živnostenské podnikání – jeho ekonomické a právní aspekty
Trade Enterprise – Its Economical and Legal Aspects

Student: Dagmar Langerová
Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Bohuslav Halfar

Ostrava 2010

„Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou bakalářskou práci, včetně všech příloh
vypracovala samostatně a uvedla jsem veškerou použitou literaturu a další
prameny.“

V Ostravě dne

.....

Dagmar Langerová

Na tomto místě bych ráda poděkovala JUDr. Bohuslavu Halfarovi za podněty a odbornou pomoc, kterou přispěl ke zpracování této bakalářské práce.

Abstrakt

Předmětem této práce je téma ***Živnostenské podnikání – jeho ekonomické a právní aspekty***. Informace v ní obsažené mohou sloužit k rozšíření znalostí nejen začínajících podnikatelů, ale i všech ostatních, kteří mají zájem si rozšířit znalosti z této oblasti aniž by podnikali.

První část pojednává o postavení a významu živnostenského podnikání. Druhá část zkoumá živnostenský zákon a povinnosti z něj vyplývající. Další část se zabývá živnostenským podnikáním z ekonomického hlediska. Přibližuje přínosy malého a středního podnikání a jeho podílů na vybraných makroekonomických ukazatelích. Poslední část pojednává o významu a principu tvorby podnikatelského plánu a postupu při získávání živnostenského oprávnění.

Klíčová slova: živnostenské podnikání, živnostenský zákon, živnost, podnikatel, fyzická osoba.

Abstract

The object of this work is ***Trade enterprise - its economic and legal aspects***. The information contained in it may serve to broaden the knowledge of both start-up businesses, but also all others who are interested in your knowledge of this area without being in business.

The first part deals with the role and importance of trades. The second part examines the Licensing Act and the obligations resulting therefrom. Another part deals with the trade licensing business in economic terms. It outlines the benefits of small and medium enterprises and their shares in selected macroeconomic indicators. The last part discusses the importance and principles of creating a business plan and procedure for obtaining a business license.

Keywords: business enterprise, trade law, business, businessman, individual.

Obsah

1	Úvod	1
2	Postavení a význam živnostenského podnikání	2
2.1	Vývoj podnikání a podnikatelského prostředí na území ČR	2
2.1.1	Období první republiky	2
2.1.2	Období po druhé světové válce	4
2.1.3	Vývoj po roce 1989	5
2.1.4	Vstup ČR do Evropské unie	6
2.1.5	Hospodářská krize	6
2.2	Ekonomicko-společenský význam živnostenského podnikání	7
2.2.1	Vliv podnikání na veřejné rozpočty	8
3	Právní úprava živnostenského podnikání	10
3.1	Živnostenský zákon	10
3.1.1	Živnost jako pojem a zákonná definice	11
3.1.2	Činnosti, které nejsou živností	12
3.1.3	Provozování živnosti	12
3.1.4	Podmínky provozování živnosti	13
3.1.5	Překážky v provozování živnosti	13
3.1.6	Členění živností	14
3.1.7	Provozování živnosti prostřednictvím odpovědného zástupce	20
3.1.8	Zánik živnostenského oprávnění	21
3.1.9	Druhy živností podle předmětu činnosti	22
3.1.10	Povinnosti podnikatele	22
3.1.11	Živnostenská kontrola	22
4	Živnostenské podnikání z ekonomického hlediska	23
4.1	Přínosy malých a středních podniků	23
4.2	Malé a střední podnikání v číslech	25
4.2.1	Vývoj počtu živnostenských oprávnění	25
4.2.2	Zastoupení MSP v odvěti národního hospodářství	26
4.2.3	Podíl MSP na makroekonomických ukazatelích	27
4.2.4	Vývoj počtu MSP	28
5	Praktická hlediska živnostenského podnikání	29

5.1	Podnikatelský plán	29
5.1.1	Interní a externí úloha	30
5.1.2	Zásady tvorby podnikatelského plánu	30
5.1.3	Struktura a obsah.....	31
5.1.4	Formální úprava.....	33
5.1.5	Prezentace podnikatelského plánu	34
5.2	Postup při získávání živnostenského oprávnění	34
5.2.1	Předmět provozování živnosti	34
5.2.2	Registrační povinnost	35
5.2.3	Centrální registrační místa (CMR)	35
5.2.4	Jednotný registrační formulář.....	36
5.2.5	Základní povinnosti při ohlášení nebo žádosti o živnost	37
5.2.6	Správní poplatky	38
6	Závěr.....	39
	Seznam použité literatury a pramenů.....	41
	Seznam použitých zkratk	
	Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	
	Seznam příloh	
	Přílohy	

1 Úvod

Podnikání má své kořeny již v dávné historii. Dává podnikatelům prostor pro seberealizaci, iniciativu i materiální zajištění. Kromě svobody silně ovlivňuje zodpovědnost, neboť špatné rozhodnutí znamená vlastní ztrátu a v rámci ekonomicko-společenského prostředí České republiky plní nezastupitelnou funkci.

Živnostenské podnikání tvoří významnou součást podnikatelské struktury České republiky. Stěžejní normou upravující toto podnikání je ***zákon č. 455/1991 o živnostenském podnikání Sb., v aktuálním znění***, v jejímž rámci se uskutečňuje převážná většina podnikatelských aktivit a to jak fyzických, tak i právnických osob. [31]

Důvodem výběru problematiky živnostenského podnikání z ekonomického a právního hlediska byl pro mě právě výše naznačený význam podnikání a převážný podíl živnostenského podnikání na celkové struktuře podnikání v České republice.

Podklady pro zpracování bakalářské práce tvoří zejména odborná literatura a zákony, nicméně cílem této práce není citace právních předpisů nebo tvorba podrobného manuálu živnostenského práva.

Zaměření bakalářské práce zdaleka nepostihuje celou složitost živnostenského podnikání. Kromě toho podnikatelský stav klade na stávajícího i potencionálního podnikatele řadu požadavků. Proto je nutné získat poznatky a vědomosti i z řady jiných oblastí než živnostenského práva.

Obsah bakalářské práce je strukturován do čtyř stěžejních částí, které se v některých svých podkapitolách vzájemně prolínají. První část pojednává o postavení a významu živnostenského podnikání, jakožto i o rámcovém vývoji podnikatelského prostředí a ekonomicko-sociálním významu živnostenského podnikání. Druhá část se zaměřuje na živnostenský zákon, další pohlíží na živnostenské podnikání z ekonomického úhlu pohledu a poslední část pojednává o podnikatelském plánu a postup při získávání živnostenského oprávnění.

Hlavním cílem mé práce je poskytnout výstižné a stručné informace týkající se živnostenského podnikání se zaměřením zejména na české fyzické osoby a o vývoji a významu živnostenského podnikání.

2 Postavení a význam živnostenského podnikání

2.1 Vývoj podnikání a podnikatelského prostředí na území ČR

Počátky snah vyvíjet určité podnikatelské aktivity lze nalézt již v dávné historii. U Egyptanů, Řeků a dalších *starověkých* vyspělých civilizací **tvořili drobní podnikatelé významnou část celkové populace.** [2]

Za historickým základem malého podnikání se považují **řemesla**. Impulsem pro vznik a rozvoj živností a řemesel byl nárůst počtu obyvatel v období 1000 až 1500 n.l. spojený se vznikem a rozvojem měst. [2] Postupný rozvoj řemesel byl doprovázen organizováním řemesel nejdříve do bratrstev, která se později transformovala na složitější formu sdružení – **cechy**. [6]

V cechu byli řemeslníci sdružováni podle jednotlivých oborů, ale velmi časté bylo spojování více řemesel do jednoho cechu, například cech ševců a obuvníků, mlynářů a perníkářů atp. Cechy neměly zájem o rozvoj průmyslové výroby, rozšiřování sortimentu zboží a obchodních spojení. Rušeny začaly být od druhé poloviny 18. století, neboť bránily vytváření konkurenčního prostředí a technologickému rozvoji. [35]

V našich zemích se postupně stále více ukazovalo, že řemeslnická malovýroba už nestačí pokrýt poptávku obyvatel, a tak začaly vznikat velké dílny, kterým se říkalo **manufaktury**.

V manufakturách pracovalo více dělníků než v malých řemeslnických provozech. Nevyráběli celý výrobek sami jako v řemeslnické dílně, ale každý z nich vyráběl část výrobku. Vyrábělo se zde levněji. V první polovině 19. století se v českých zemích postupně měnila manufakturní výroba ve **výrobu strojovou**. Nastoupil nový, tovární způsob výroby, kde vedle individualizované a zakázkové produkce vznikla hromadná a velkosériová výroba. [30]

2.1.1 Období první republiky

V předválečném Československu bylo malé a střední podnikání hojně rozvinuto. Drobný sektor tvořil podstatnou část ekonomiky. Existoval silný privátní sektor s tradičními tržním systémem a s rozvinutou demokracií. [9]

V povědomí české veřejnosti se období první republiky všeobecně vnímá jako éra politické stability a všeobecného hospodářského rozkvětu. Toto období je možno charakterizovat jako období úspěšného demokratického rozvoje. I z hospodářského hlediska šlo o období, které bylo charakterizované svobodou podnikání a rozmachem tržního prostředí. Byla to však také etapa, která měla své problémy a potýkala se s různými vnitřními a vnějšími negativními vlivy. [9]

Fenomémem podnikání v první republice bylo drobné podnikání. Pro drobnější formy podnikání bylo budováno kapitálové zázemí ve formě drobných spořitelen, záložen, kaspeliček úvěrního družstevnictví. Oporou pro podnikání nebyla pouze bankovní záložní základna, ale také soustava živnostenských a hospodářských komor. Dále byla přizpůsobena i státní správa, která kladla značný důraz na podporu drobného podnikání.¹ Nejobvyklejší organizační formou větších podniků byly akciové společnosti. Existoval tu ovšem také silný státní sektor, ve kterém stát vystupoval jako podnikatelský subjekt. Mezi nejznámější státní podniky patřily např. Československé státní dráhy, Československá pošta, Národní banka aj. [9]

Náhlé zhroutení kurzů akcií a newyorské burze roku 1929 mělo za následek celosvětovou hospodářskou krizi. Krize postihla v podstatě všechny oblasti ekonomického rozvoje a také všechny oblasti světa snad s výjimkou Sovětského svazu, který nebyl součástí světového tržního prostředí. Reakcí státu na hospodářskou krizi byl intervencionismus. V mnohých oborech stát vyhlášoval zákaz zakládat nové podniky, nebo jejich zakládání vázal oznamovací povinností příslušným ministerstvům. V období hospodářské krize se v Československu prohloubily na jedné straně monopolistické tendence a na druhé straně došlo k obrovskému tlaku na malé živnostníky, kteří rozšiřovali řady nezaměstnaných. Velkou oporou živnostníků bylo v tomto krizovém období i „malé“ bankovníctví (družstevní záložny, kaspeličky atp.). [9]

Lze říci, že **hospodářská politika státu v meziválečném období velmi vhodně podporovala dynamiku hospodářského růstu**, nicméně se musela vypořádat zhruba s třemi velmi limitujícími dobovými vlivy. Šlo především o vypořádání důsledků první světové války, o překonání důsledků výše zmíněné

¹ Jedno ze silných hospodářských ministerstev první republiky neslo název Ministerstvo průmyslu, obchodu a živností.

velké hospodářské krize 30. let a posléze ohrožením republiky nacistickým Německem. [9]

2.1.2 Období po druhé světové válce

Historické události spojené s Mnichovem, okupací české části země a s druhou světovou válkou ukončily jednu z nejúspěšnějších etap existence českého společenského i hospodářského prostoru. [9]

Nastává dlouhá historická etapa totalitního státního zřízení, která přetrvávala až do roku 1989. ***Pro podnikatelské prostředí je během fungování totalitních režimů zhruba 40 let, nezajímavým obdobím.*** Neznamená to však, že by se hospodářské prostředí určitým způsobem nevyvíjelo. [9]

Německá okupace deformovala hospodářské vztahy, podřídila celé hospodářství válečnému řízení ekonomiky, nicméně nepotlačila zcela systém soukromého vlastnictví. Řada živnostníků a majitelů podniků, v poněkud omezených podmínkách, fungovala dále. K úplnému rozpadu tržních vztahů dochází až po roce 1948.² ***Probíhá znárodňování a prosazuje se celospolečenské vlastnictví,*** postupně se uplatňují prvky plánovitého řízení ekonomiky dle sovětského principu. V této době je definitivně demontován tržní mechanismus, volná soutěž a soukromé vlastnictví. [9]

Tehdejší ekonomická situace v Československu se dá charakterizovat téměř absolutní neexistence soukromého podnikatelského sektoru. V tomto období byla potlačována přirozená podnikavost lidí. Likvidace soukromého sektoru ve sféře výroby a služeb byla podstatně intenzivnější než v některých sousedních zemích východního bloku. Lze říct že v Československu dosáhla centralizace ekonomiky nejvyššího stupně – v podstatě veškeré ekonomické procesy byly centrálně nebo minimálně regionálně řízeny a plánovány – ***podnikatelská vrstva byla v podstatě zcela zlikvidována.*** I proto, po změně politických a ekonomických podmínek, byla v mnoha směrech rozjezd podnikání v českých podmínkách dost problematický – lidé prostě nebyli zvyklí podnikat ani „podnikatelsky“ myslet. [9]

² V roce 1945 došlo k znárodněny podniků nad 500 zaměstnanců a v roce 1948 nad 50 zaměstnanců.

2.1.3 Vývoj po roce 1989

Mezníkem dalšího vývoj malého a středního podnikání se stal rok 1989. Po pádu komunistické vlády v tomto roce se začaly uskutečňovat transformační, reorganizační a restrukturalizační změny. Soukromý sektor začal hrát významnou roli. Dochází k výrazné renesanci podnikání a oživení podnikatelských aktivit v malých a středních podnicích. [9]

Po sametové revoluci, zejména pak v r. 1990 nastává bouřlivý vývoj v oblasti podnikání. Téměř každý občan se zajímal o možnosti založení vlastní firmy a docházelo tak vysokému nárůstem počtu nových podnikatelů. Na jedné straně sice existoval velký zájem podnikatelů, ale na straně druhé tento proces narušovala nepřipravenost legislativy, státní správy, bankovního sektoru a v neposlední řadě nedostatek zkušeností samotných podnikatelů. [9]

Postupně docházelo tvorbě nové a úpravě stávající legislativy v oblasti podmínek pro podnikání. Základním právním předpisem, který upravoval v tehdejší době nové podmínky podnikání, byla Ústava ČSFR, která nabyla účinnosti dnem 18.4.1990. Prvním právním předpisem, který stanovil konkrétní podmínky pro podnikání byl zákon č. 105/1990 Sb., o soukromém podnikání občanů. Tento zákon pak v roce 1991 nahradil zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání. Tento ŽZ upřesnil podmínky pro vstup do podnikání a pro jeho provozování. V r. 1990 byl za účelem vytvoření materiálních podmínek pro rozvoj podnikání schválen zákon č. 427/1990 Sb., o převodech vlastnictví státu k některým věcem na jiné právnické nebo fyzické osoby. Na základě tohoto zákona **docházelo k převodu movitých a nemovitých věcí** (provozovny včetně inventáře) **z vlastnictví státu do vlastnictví soukromého**³, a to prostřednictvím veřejných aukcí. [9]

Tvorba nové a úprava stávající legislativy s přísnějšími požadavky, způsobila určité opadnutí počáteční euforie z možnosti podnikání a měla za následek pomalejší nárůst počtu nových podnikatelů.

Podnikatele musí brát v úvahu, že **legislativa upravující podmínky pro podnikání se neustále vyvíjí**. V současnosti v kontextu aktuálních problémů, zejména s cílem sjednotit legislativní předpisy ČR s předpisy EU.

³ Tzv. Malá privatizace.

2.1.4 Vstup ČR do Evropské unie

Dozajista rozhodujícím historickým okamžikem politického, společenského ale zejména ekonomického směřování České republiky po roce 1989 je vstup do Evropské unie. [9] ČR vstoupila do EU, po výrazně kladném rozhodnutí v prvním referendu v historii naší země, dne 1. května 2004, čímž se završilo mnohaleté úsilí politické reprezentace a diplomacie.

Vstupem do EU došlo a stále dochází k změnám ve fungování státu a jeho institucí. S tím souvisí také fakt, že orgány státu, ale i FO a PO musí dodržovat celou řadu norem EU. **Členství v EU má dopad nejen na podnikatele, kteří podnikají v rámci ČR, ale i na ty podnikatel, kteří chtějí podnikat v jiných členských státech EU.** [8] Členstvím v EU se pro české podnikatele otevřel několikanásobně větší trh, nabízejí se nové investiční příležitosti, ale zároveň jsou vystaveni větší konkurenci.

2.1.5 Hospodářská krize

Ve druhé polovině roku 2008 se postupně začala do celé Evropy přelévat světová **finanční krize**, která koncem roku přerostla ve světovou **hospodářskou krizi**. Světová ekonomika tak začala čelit největšímu poklesu od velké deprese ve třicátých letech minulého století. [32]

Hospodářství ČR je provázané s ekonomikami ostatních vyspělých zemí, především Evropské unie. Je významně proexportně orientované, a proto je i doba a rychlost obratu současného nepříznivého ekonomického vývoje závislá i na zlepšení situace v okolních vyspělých zemích. [28]

Krize se určitým způsobem dotkla většiny sektorů českého hospodářství. V důsledku ní v mnohých českých firmách došlo k poklesu zakázek. **Firmy se dané situaci musely přizpůsobit**, hledaly nová odbytiště, zkracovaly pracovní týden nebo omezovaly počet směn. V některých případech se musely uchýlit i k radikálnějšímu řešení jako zmrazení platů či snižování počtů zaměstnanců. Vedle snížení poptávky a růstu nezaměstnanosti má krize nepříjemný dopad na získávání úvěrů od banky, které se stává pro firmy těžší než dříve. Firmy tak musejí výrazně přehodnotit své záměry. [28], [29]

Řady nezaměstnaných rozšiřují kvůli krizi stále častěji lidé, kteří nikdy předtím pomoc státu nepotřebovali. Patří mezi ně i mnoho podnikatelů, kteří v souvislosti s krizi nemají zakázky a práci. V současnosti statistiky úřadů práce potvrzují, že v některých regionech rostou počty podnikatelů, kteří ukončili své živnostenské podnikání. Svou výdělečnou činnost přerušili zejména v souvislosti s dopady hospodářské krize. To, že nezaměstnaných podnikatelů přibývá a pravděpodobně i nadále přibývat bude, je jeden z důkazů, že krize není zdaleka u konce. [23]

2.2 Ekonomicko-společenský význam živnostenského podnikání

Živnostenské podnikání plní v rámci ekonomicko-společenského prostředí ČR nezastupitelnou funkci.⁴ Možnost podnikat poskytuje příležitost svobodného uplatnění občanů v ekonomické oblasti. [14]

Na podnikání jako takové můžeme pohlížet z různých úhlů pohledu. Pojem „**podnikání**“ lze vyjádřit jak v ekonomickém, psychologickém, sociologickém, tak právním pojetí. **V ekonomickém slova smyslu** se podnikáním rozumí: „Zapojení ekonomických zdrojů a jiných aktivit tak, aby se zvýšila jejich původní hodnota. Je to dynamický proces vytváření přidané hodnoty“. **V psychologickém pojetí** chápeme podnikání jako: „Činnost motivovanou potřebou něco získat, něčeho dosáhnout, vyzkoušet si něco, něco splnit. Podnikání v tomto pohledu je prostředek k dosažení seberealizace, zbavení se závislosti, postavení se na vlastní nohy apod.“ **Sociologické pojetí:** „Vytvářením blahobytu pro všechny zainteresované, hledáním cesty k dokonalejšímu využití zdrojů, vytvářením pracovních míst a příležitostí“. **Právnícké pojetí:** „Soustavná činnost prováděná samostatně podnikatelem vlastním jménem na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku“. [12, s.15]

⁴ Podrobněji v kap. 4.1.

2.2.1 Vliv podnikání na veřejné rozpočty

Primárním cílem nejen živnostenského podnikání bývá zpravidla zhodnotit vložený kapitál. Tedy dosahovat zisku. **Generovaný zisk** pak slouží nejen k zabezpečení podnikatele a jeho rodiny, ale i k rozvoji podniku a jeho část plyne do veřejných rozpočtů. [6]

Mezi podnikatelskými subjekty a veřejnými rozpočty se tak vytváří vzájemný vztah.⁵ Na jedné straně sice plynou finanční toky podniků do přerozdělovacích procesů, ale na druhé straně dochází prostřednictvím různých forem financování z veřejných prostředků k podporování podnikatelských aktivit. Suma finančních prostředků, které plynou ze strany podniků odpovídá výtěžkům z daní a odvodů zdravotního a sociálního pojištění. [6]

V případě **důchodových daní** je rozhodující zda se jedná o fyzickou či právnickou osobu. Z toho pak vyplývá rozdělení daně z příjmů na daň z příjmu fyzických osob a daň z příjmu právnických osob, jejíž relativní sazby se liší. U **majetkových daní** se jedná zejména o daň silniční, z nemovitosti, darovací a daň z převodu nemovitosti. Další skupinu daní tvoří tzv. **univerzální daň** neboli daň z přidané hodnoty u které zákon určuje osoby povinné k této dani a tzv. **selektivní daně**, kde spadají spotřební a ekologické daně. Odvod **zdravotního a sociálního pojištění** má v zásadě dvě složky. Za prvé odvádí sám podnik čili zaměstnavatel pojištění za své zaměstnance a za druhé si pak platí zaměstnanci sami pojištění formou srážku ze své mzdy.

Občané, podnikatelé i instituce v zásadě nemají rádi odvody do rozpočtů, protože mají pocit že jsou ochuzováni o část svých spravedlivě vyprodukovaných příjmů. Na druhé straně rádi přijímají od státu finanční příspěvky. Jejich výše je však podstatně přímo závislá na tom, co stát na daních vybere. Pokud tedy chceme patřit do určité společnosti, fungovat v ní a využívat její výhody, musíme se podřídit. Bez daní a odvodů zdravotního a sociálního pojištění totiž společnost organizovat nejde. [9]

V procesu podnikání dochází nejen tedy k tvorbě zisku, ale i k **uspokojování potřeb zákazníků** prostřednictvím poskytování služeb a výrobků. Dále k

⁵ Viz. příloha č. 1.

vytváření pracovních příležitostí, účetní přidané hodnoty, podílu na hmotných a nehmotných investicích včetně pozemků, podílu na hrubém domácím produktu, vývozu a dovozu.⁶ [6]

⁶ Podrobněji v kap. 4. 2.

3 Právní úprava živnostenského podnikání

Základním veřejnoprávním předpisem, který upravuje podmínky podnikání pro převážnou část fyzických a právnických osob je zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, v aktuálním znění. [14]

V praxi se občas setkáváme s mylnou představou o tom, že ŽZ je právní norma, kterou se řídí pouze podnikatelé - fyzické osoby. Právnické osoby, které provozují činnosti spadající pod živnostenský zákon, potřebují rovněž ke své činnosti živnostenské oprávnění. [6]

Jelikož ŽZ představuje stěžejní bod pro převážnou většinou podnikatelů, je důležité se s ním dobře seznámit a vyhnout se případným sporům, sankcím, ztrátě času a dalším negativním důsledkům vyplývajících z neznalosti zákona. Na následujících řádcích se proto pokusím zachytit, v rámci možností rozsahu této kapitoly, nejdůležitější ustanovení tohoto zákona.

3.1 Živnostenský zákon

Předmětem úpravy ŽZ jsou podmínky živnostenského podnikání a kontrola nad jejich dodržováním. [22]

Důležitou změnou v posledních dvou letech v oblasti ŽZ byla jeho novela, která vstoupila v platnost 1.7.2008. Tato novela představuje vstřícný krok pro podnikatele, zejména pak pro začínající, neboť zjednodušuje vstup do podnikání. [34]

Mezi stěžejní změny, která zavedla novela ŽZ patří restrukturalizace živností. Zavedla se nově pouze jedna živnost volná, která je rozčleněna na jednotlivé obory. Díky sloučení živností volných do jedné, podnikatele ušetří na správních poplatcích. Zredukoval se počet živností, tím že byli některé přesunuty do živností volné a tím se zároveň omezila odborná způsobilost u některých oborů. U živností řemeslných je nyní vyžadována kratší praxe. Dále došlo k nahrazení koncesních listin a živnostenských listů výpisem z živnostenského rejstříku, na němž může být uvedeno až několik oborů najednou. Byla zrušena místní příslušnosti

živnostenských úřadů což v praxi pro podnikatele znamená, že mohou ohlásit živnost na jakémkoliv obecním nebo živnostenském úřadě. Také se omezila oznamovací povinnosti podnikatele vůči ŽÚ, který si některé informace zjišťuje nyní sám. [34]

3.1.1 Živnost jako pojem a zákonná definice

Zákon o živnostenském podnikání nahlíží na živnost jako na činnost, která naplňuje určité znaky. Tedy jako na činnost soustavnou, která je provozovaná podnikatelem samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a v neposlední řadě jako na činnost, která je provozována v souladu s podmínkami stanovenými tímto zákonem. [22] Podmínkou je, aby tyto znaky byli naplňovány všechny a současně, aby bylo možné posoudit, zda daná činnost spadá či nespadá do živnostenského podnikání. Znak **soustavné činnosti** představuje stálý výkon určité činnosti, která trvá delší časové období či se pravidelně opakuje. Může se opakovat i sezónně, nikoliv však až po několika letech. ŽÚ se kloní k názoru, že je třeba činnost opakovat alespoň jednou ročně. Jako příklad lze uvést každoroční prodej vánočních kaprů. **Provozováním pod vlastním jménem** se rozumí, že podnikatel činní právní úkony pod svou obchodní firmou, což je název pod kterým je zapsán do OR. Podnikatel, který není zapsán do OR a je FO činní právní úkony pod svým jménem a příjmením. Další znak **samostatnosti** odlišuje živnostenské podnikání od zaměstnaneckého poměru a znak **vlastní odpovědnosti** zase vyjadřuje skutečnost, že podnikatel je povinen odpovídat za své závazky, které vyplývají z jeho podnikatelské činnosti, a to celým svým majetkem. I když dalším ze znaků je **dosažení zisku** ve skutečnosti není rozhodující, zda ho opravdu bylo dosaženo, důležité je že ho chce podnikatel dosáhnout a svou podnikatelskou činnost k tomu směřuje. [22] Přesné vymezení živnosti najdeme v § 2 ŽZ: „**Živností je soustavná činnost provozovaná samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a za podmínek stanovených tímto zákonem**“. [22]

3.1.2 Činnosti, které nejsou živností

Z působnosti ŽZ jsou některé činnosti vyňaty a nejsou považovány za živnost. Okruh činností, které nejsou živností⁷ nalezneme v § 3, odstavec 1, 2 a 3. Není k nim třeba živnostenské oprávnění prokazované výpisem ze živnostenského rejstříku. Neznamena to ovšem, že tyto činnosti nejsou podnikáním. [34]

Živností tedy není [22]:

- a) provozování činnosti vyhrazené dle zákona státu nebo určené PO,
- b) využívání výsledků duševní tvůrčí činnosti, chráněných zvláštními zákony, jejich autory nebo původci,
- c) výkon kolektivní správy práva autorského a práv souvisejících s právem autorským podle zvláštního předpisu,
- d) restaurování kulturních památek či jejich částí, které jsou díly výtvarných umění nebo uměleckořemeslnými pracemi,
- e) realizace archeologických výzkumů.

Z ŽZ jsou vyloučeny i podnikatelské činnosti FO, představujících výkon tzv. **svobodných povolání**, a to např. činnost lékařů, lékárníků, stomatologů, psychoterapeutů a veterinárních lékařů, advokátů, notářů, znalců, tlumočnicků, burzovních makléřů aj. [22]

Dále jsou vyloučeny podnikatelské činnosti zpravidla či výlučně provozovány PO, a to např. činnost bank, pojišťoven, výkon inspekce práce, pořádání loterií a jiných podobných her aj. [22]

3.1.3 Provozování živnosti

ŽZ připouští, že na území ČR může provozovat živnostenské podnikání **každá fyzická nebo právnická osoba splňující podmínky ŽZ**. Z hlediska zákona to znamená, že provozovat živnost na území ČR může ve stejném rozsahu a za stejných podmínek jak FO s trvalým pobytem nebo PO se sídlem na území ČR (tzv. česká osoba), tak FO s trvalým pobytem a PO se sídlem mimo

⁷ Tzv. negativní vymezení živností.

území ČR (tzv. zahraniční osoba) a dále také FO, jíž byl udělen azyl či doplňková ochrana, a její rodinní příslušníci. [22]

3.1.4 Podmínky provozování živnosti

Subjekty, které se rozhodnou zahájit podnikatelskou činnost, musí splňovat určité podmínky.

Získání živnostenského oprávnění u obou primárních skupin živností (ohlašovací a koncesované) je vázáno splněním určitých podmínek. V tomto případě hovoříme o tzv. podmínkách všeobecných a zvláštních. **Všeobecné podmínky** musí splňovat všechny skupiny živností a patří sem: dosažení věku 18 let, způsobilost k právním úkonům, bezúhonnost podložená výpisem z trestního rejstříku a *fyzická osoba nesmí mít nedoplatky* (vůči finančnímu úřadu a správě sociálního zabezpečení a vůči zdravotním pojišťovnám). **Zvláštní podmínky** představují odborná popř. jiná způsobilost. [34] Tyto podmínky vedle všeobecných podmínek jsou vyžadovány u živností řemeslných, vázaných a koncesovaných.

3.1.5 Překážky v provozování živnosti

Živnost nemůže provozovat FO ani PO, u nichž existuje některá ze zákonem stanovených překážek podnikání. K těmto překážkám patří [22]:

- a) prohlášení konkurzu na majetek osoby, jestliže bylo soudem rozhodnuto, že provozování podniku musí být ukončeno,
- b) po dobu 3 let od nabytí právní moci rozhodnutí o zamítnutí insolvenčního návrhu proto, že majetek dlužníka nepostačuje k úhradě nákladů insolvenčního řízení,
- c) po dobu 3 let od nabytí právní moci rozhodnutí o zrušení konkursu proto, že majetek dlužníka nepostačuje pro uspokojení věřitelů,
- d) uložení trestu zákazu činnosti soudem či orgánem státní správy, po dobu, kdy tento zákaz trvá (povolení živnosti by představovalo maření trestu).

ŽÚ může překážku a) a b) prominout, jestliže dlužník prokáže, že splňuje předpoklady pro řádné plnění závazků. [22]

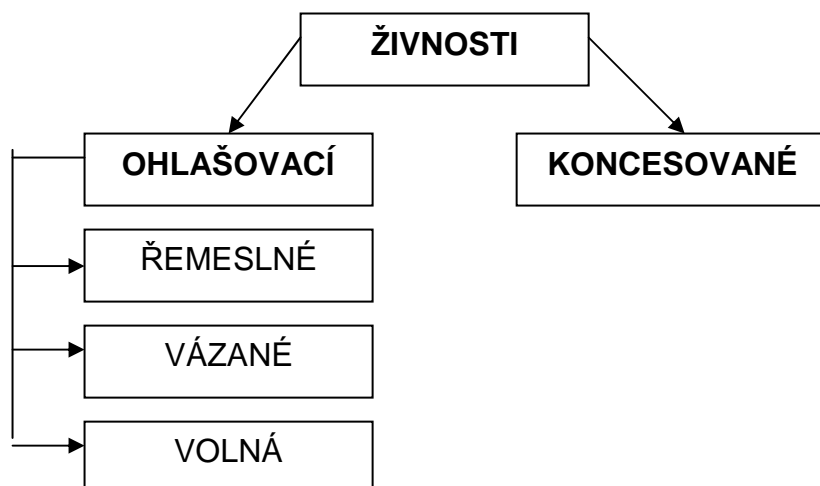
FO, které byl soudem či správním orgánem uložen trest nebo sankce zákazu činnosti týkající se provozování živnosti v oboru nebo příbuzném oboru, nemůže po dobu trvání zákazu tuto živnost provozovat. Pokud se jedná o *živnost volnou*, tak v jejím rámci nemůže provozovat činnost, na kterou se trest nebo sankce zákazu činnosti vztahuje po dobu trvání zákazu. Ostatní činnosti v rámci živnosti volné však může provozovat. Provozování ostatních činností v rámci volné živnosti zůstává nedotčeno. [22]

Podnikatel jemuž bylo *zrušeno živnostenské oprávnění* nemůže provozovat živnost. Ohlásit ohlašovací živnost nebo požádat o udělení koncese v oboru či příbuzném oboru může nejdříve po 3 let od nabytí právní moci rozhodnutí o zrušení živnostenského oprávnění. Žádost o udělení koncese v jiném oboru může podnikatel podat nejdříve po uplynutí 1 roku od právní moci rozhodnutí o zrušení živnostenského oprávnění. [22]

3.1.6 Členění živností

Činnosti, které naplňují znaky živnosti rozděluje ŽZ do dvou samostatných celků, které představují živnosti ohlašovací a živnosti koncesované viz. *následující schéma*. Toto členění vychází především z **podmínek získání živnostenského oprávnění**.

Obrázek 3.1 Členění živností

Zdroj: MALACH, A. a kol. *Jak podnikat po vstupu do EU*. 1. vydání. s. 27.

Ohlašovací živnosti

V případě ohlašovacích živností je podnikatel oprávněn začít provozovat živnost již od okamžiku samotného ohlášení živnosti ŽÚ, tzn. okamžikem podání písemného ohlášení na předepsaném tiskopise. Případně pozdějším dnem, který podnikatel uvede v ohlášení jako den zahájení své podnikatelské činnosti. K prokazování tohoto oprávnění až do vydání výpisu z živnostenského rejstříku slouží kopie ohlašovacích formulářů . [22]

Pokud ohlašovatel splní všechny podmínky stanovené zákonem, provede ŽÚ zápis do živnostenského rejstříku **ve lhůtě 5 dnů ode dne doručení ohlášení** a vydá podnikateli výpis. [22]

Pokud ohlášení postrádá některé náležitosti (údaje či povinné přílohy) vyzve ŽÚ ohlašovatele ve lhůtě 5 dnů ode dne doručení ohlášení k odstranění nedostatků. Ve výzvě stanoví přiměřenou lhůtu k odstranění těchto nedostatků, nejméně však 15 dnů. ŽÚ může na žádost podnikatele prodloužit lhůtu i opakovaně v případě, že k tomu má podnikatel závažné důvody. Po stanovenou dobu lhůty uvedené ve výzvě neběží lhůta pro provedení zápisu do živnostenského rejstříku a vydání výpisu. [22]

Odstraní-li ohlašovatel veškeré závady, pro které nemohl být proveden zápis do živnostenského rejstříku, ve stanovené lhůtě nebo ve lhůtě prodloužené, považuje se ohlášení od počátku za bezvadné. V případě, že tak ohlašovatel neučiní zahájí ŽÚ řízení a rozhodne o tom, že živnostenské oprávnění ohlášením nevzniklo. Pokud ohlašovatel před vydáním rozhodnutí závady odstraní a ŽÚ zjistí, že podmínky pro vznik živnostenského oprávnění jsou splněny, řízení ukončí zápisem do živnostenského rejstříku a vydá výpis. [22]

ŽÚ ve lhůtě 30 dnů ode dne provedení zápisu do živnostenského rejstříku sdělí údaje o živnosti a podnikateli místně příslušnému finančnímu úřadu, správě sociálního zabezpečení, příslušné zdravotní pojišťovně, je-li mu známa, a orgánu či organizaci, která podle zvláštního zákona vede registr všech pojištěnců všeobecného zdravotního pojištění a Českému statistickému úřadu. Tato informační povinnost ŽÚ se vztahuje i na změny v živnostenském rejstříku, včetně změn živnostenského oprávnění při pokračování v provozování živnosti po úmrtí podnikatele, na rozhodnutí o zrušení živnostenského oprávnění, na přerušení a

pozastavení provozování živnosti, na rozhodnutí o tom, že živnostenské oprávnění ohlášením nevzniklo. Dále v případě, že ŽÚ zjistí, že zápis do živnostenského rejstříku na základě ohlášení byl proveden v rozporu se zákonem a zahájí řízení o zrušení živnostenského oprávnění nebo v případě opravných zápisů v důsledku chyb v psaní v zápisu v živnostenském rejstříku a v dalších případech stanovených ŽZ. Obdobná informační povinnost ŽÚ se vztahuje i na živnosti koncesované. [22]

Naopak povinností podnikatel vůči ŽÚ je ho informovat o všech změnách či doplnění týkající se údajů a dokladů stanovených pro ohlášení živnosti, a předložit doklady o nich do 15 dnů ode dne jejich vzniku. Toto neplatí, pokud jde o změny a doplnění již zapsané do OR. [22]

Zákon rozlišuje tři druhy ohlašovacích živností jsou to: živnosti řemeslné, živnosti, vázané a živnost volná, přičemž jejich úplný výčet je obsažen v přílohách ŽZ. [22]

1. Živnosti řemeslné

Jsou zde zahrnuta řemesla, která mohou v případě neodborného provádění ohrozit život nebo zdraví lidí. Jejich taxativní výčet je uveden v příloze č. 1 ŽZ. U těchto živností musí zájemce vedle všeobecných podmínek splňovat i zvláštní podmínky provozování živnosti, které představuje. tzv. odborná způsobilost.

Odborná způsobilost se prokazuje dokladem o řádném ukončení [22]:

1. středního vzdělání s výučním listem v **příslušném** oboru vzdělání,
2. středního vzdělání s maturitní zkouškou v příslušném oboru vzdělání, nebo s předměty odborné přípravy v příslušném oboru,
3. vyššího odborného vzdělání v příslušném oboru vzdělání,
4. vysokoškolského vzdělání v příslušné oblasti studijních programů a studijních oborů,
nebo
5. uznání odborné kvalifikace, vydaným uznávacím orgánem dle zákona o uznávání odborné kvalifikace,
6. ověření či uznání dosažené úplné kvalifikace pro příslušný obor na základě zákona o uznávání výsledků dalšího vzdělávání.

Doklady, které prokazují odbornou způsobilost můžeme nahradit doklady o řádném ukončení [22] :

1. středního vzdělání s výučním listem v **příbuzném** oboru vzdělání a dokladem o vykonání roční praxe v oboru,
2. středního vzdělání s maturitní zkouškou v příbuzném oboru vzdělání a dokladem o vykonání roční praxe v oboru,
3. vyššího odborného vzdělání v příbuzném oboru vzdělání a dokladem o vykonání roční praxe v oboru,
4. vysokoškolského vzdělání v příslušné příbuzné studijních oborů a oblastí studijních programů,
5. rekvalifikace pro příslušnou pracovní činnost, vydaným zařízením akreditovaným podle zvláštních právních předpisů, nebo zařízením akreditovaným Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy či ministerstvem, do jehož působnosti patří odvětví, ve kterém je živnost provozována, a dokladem o vykonání roční praxe v oboru, nebo
6. vykonání šestileté praxe v oboru.

Má-li zájemce vzdělání v oboru, ve kterém chce podnikat, může začít podnikat okamžitě a nepotřebuje praxi. [34]

Odbornou způsobilost u řemeslných živností popř. jednotlivých vázaných nebo koncesovaných živností, může občan ČR případně jiného členského státu EU prokázat také doklady o odborné kvalifikaci, které osvědčují, že danou činnost vykonával v jiném členském státě EU. [22]

2. Živnosti vázané

Živnosti vázané jsou dalším okruhem živností u kterých musí zájemce vedle všeobecných podmínek splňovat i zvláštní podmínky provozování živnosti (často odbornou způsobilost získanou jinak než běžným vzděláním a praxí např. zvláštní zkoušky, osvědčení vydané příslušným orgánem). [29] Odborná způsobilost je u těchto živností stanovena *pro každý obor zvlášť* v příloze č. 2 ŽZ nebo je upravena zvláštními právními předpisy uvedenými v této příloze. [22]

Občan ČR případně jiného členského státu EU může prokázat jinou odbornou způsobilost dokladem o uznání odborné kvalifikace vydaným uznávacím orgánem podle zákona o uznávání odborné kvalifikace. [22]

3. Živnost volná

U živnosti volné zákon nevyžaduje odbornou způsobilost a může je tedy provozovat každý, kdo splňuje všeobecné podmínky pro výkon živnosti. Novela ŽZ v roce 2008 zavedla nově namísto původních 125 volných živností s 622 předměty činnosti pouze jedinou volnou živnost s předmětem podnikání výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 a ž 3 ŽZ. K této živnosti je připojeno 80 oborů činností, které jsou uvedeny v příloze č. 4 ŽZ. [22]

Koncesované živnosti

Koncesovanou živnost lze provozovat na základě uděleného státního povolení tj. **koncese**. Podnikatel je tedy oprávněn začít provozovat živnost až dnem nabytí právní moci rozhodnutí o udělení koncese. [22] Pro udělení koncese je třeba prokázat odbornou způsobilost a v některých případech splnit i další podmínky. [25] Odborná způsobilost pro koncesované živnosti je upravena pro každou živnost zvlášť v příloze č. 3 ŽZ nebo je upravena zvláštními právními předpisy uvedenými v této příloze. Podobně jako u živnosti vázané i zde může občan ČR případně jiného členského státu EU prokázat jinou odbornou způsobilost dokladem o uznání odborné kvalifikace vydaným uznávacím orgánem podle zákona o uznávání odborné kvalifikace. [22]

Mezi koncesované živnosti jsou řazeny zásadně obory, u níž je riziko ohrožení života, majetku, zdraví a zákonem chráněných veřejných zájmů zvlášť vysoké. [29] Charakteristickým znakem těchto živností je i to, že podnikateli mohou být uloženy podmínky výkonu živnosti, především omezujícího charakteru. ŽÚ může stanovit nebo změnit podnikateli podmínky provozování živnosti na základě ŽZ anebo zvláštních právních předpisů. [22]

V případě, že žadatel splní všechny podmínky stanovené zákonem, provede ŽÚ ve lhůtě 5 dnů ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o udělení koncese zápis do živnostenského rejstříku a vydá podnikateli výpis. [22]

Pokud žádost o koncesi postrádá některé náležitosti (údaje či povinné přílohy) vyzve ŽÚ žadatele ve lhůtě 30 dnů ode dne doručení žádosti k odstranění nedostatků. Ve výzvě stanoví přiměřenou lhůtu k odstranění těchto nedostatků,

nejméně však 15 dnů. ŽÚ může na žádost podnikatele prodloužit lhůtu i opakovaně v případě, že k tomu má podnikatel závažné důvody. Po uvedené dobu lhůty ve výzvě se řízení o udělení koncese přerušuje. Odstraní-li žadatel veškeré závady, pro které bylo přerušeno řízení o koncesi, ve stanovené lhůtě nebo lhůtě prodloužené, ŽÚ zahájí projednání žádosti. V případě, že tak žadatel neučiní ŽÚ řízení zastaví. [22]

Před rozhodnutím o udělení koncese zjišťuje ŽÚ, zda jsou splněny všeobecné a zvláštní podmínky pro provozování živnosti a zda netrvá překážka provozování živnosti. V případě, že není splněna některá z podmínek nebo nesouhlasí-li s udělením koncese příslušný orgán státní správy zákonu, ŽÚ žádost zamítne. [22]

Pokud je k provozování živnosti nutné oprávnění, souhlas, povolení nebo vyjádření orgánu státní správy (např. Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo obchodu a průmyslu, Policie ČR, Krajská hygienická stanice aj.), tak ŽÚ tomuto orgánu předloží žadatelovu žádost spolu se všemi doklady, které jsou nezbytné k zaujetí stanoviska tímto orgánem. Tento je povinen, pokud není stanoveno jinak, zaujmout stanovisko do 30 dnů od doručení žádosti. Tímto stanoviskem je ŽÚ vázán. [22]

Jak už bylo v předchozím textu zmíněno u živností koncesovaných platí obdobně jako u ohlašovacích živností informační povinnost ŽÚ vůči jednotlivým orgánům viz. živnosti ohlašovací. ŽÚ zde navíc ještě zašle také stejnopis pravomocného rozhodnutí o udělení koncese, o její změně nebo o jejím zrušení, údaje o pozastavení provozování živnosti nebo o jejím přerušení, výpis či jiným dohodnutým způsobem sdělí údaje o koncesované živnosti a podnikateli též orgánu, který k udělení koncese vydával stanovisko. [22]

Naopak podnikatel je povinen informovat ŽÚ o všech změnách či doplnění týkající se údajů a dokladů stanovených pro žádost o koncesi, a předložit doklady o nich do 15 dnů ode dne jejich vzniku. Toto neplatí, pokud jde o změny a doplnění již zapsané do OR. [22]

3.1.7 Provozování živnosti prostřednictvím odpovědného zástupce

ŽZ upravuje i situaci, kdy osoba zamýšlející provozovat živnost nesplňuje některá z jeho ustanovení. Jedná se zejména o všeobecné a zvláštní podmínky provozování živnosti.

Podnikateli se tedy nabízí možnost provozovat živnost prostřednictvím **odpovědného zástupce**. Odpovědného zástupce lze ustanovit i v případech, kdy to zákon nevyžaduje. [22]

Odpovědný zástupce je FO ustanovená podnikatelem, odpovídá za řádný provoz živnosti a za dodržování živnostenskoprávních předpisů a je k podnikateli ve smluvním vztahu. Musí splňovat veškeré podmínky provozování živnosti. Provozování živnosti se účastní v potřebném rozsahu, který určuje podnikatel. Nemůže vykonávat tuto funkci pro více než čtyři podnikatele. Odpovědným zástupcem PO nemůže být člen dozorčí rady či jiného kontrolního orgánu této právnické osoby, dále FO, u níž trvá překážka provozování živnosti. [22]

Zákon přímo ukládá povinnost ustanovit OZ podnikateli FO (česká i zahraniční) a podnikateli PO (česká i zahraniční) nesplňující podmínky provozování živnosti. [22]

Česká PO ustanoví do funkce odpovědného zástupce osobu, která je jejím statutárním orgánem či jeho členem a která splňuje podmínky pro funkci odpovědného zástupce. **Zahraniční PO** ustanoví do funkce odpovědného zástupce vedoucího organizační složky podniku umístěné na území ČR, který taktéž splňuje podmínky pro funkce odpovědného zástupce. Nemůže-li podnikatel ustanovit odpovědného zástupce z uvedených osob, ustanoví ho z osob jiných. [22]

Ustanovení OZ u **živnost ohlašovací** je podnikatel povinen oznámit ŽÚ do 15 dnů ode dne, kdy uvedená skutečnost nastala. ŽÚ pak pouze přezkoumá, zda zvolený odpovědný zástupce splňuje zákonné podmínky. Odpovědný zástupce může vykonávat svou funkci ode dne ustanovení. Ustanovení odpovědného zástupce u **živností koncesovaných** je podnikatel povinen předložit ke schválení ŽÚ. ŽÚ rozhodne o ustanovení odpovědného zástupce v rozhodnutí o udělení

koncese. Ustanovení nabývá účinnosti dnem, kdy rozhodnutí o schválení ŽÚ nabyde právní moci. [22]

Ukončení výkonu funkce OZ musí podnikatel oznámit živnostenskému úřadu do 15 dnů od ukončení výkonu funkce. V případě, že ukončení funkce OZ oznámí sám odpovědný zástupce, musí současně prokázat, že o ukončení výkonu své funkce už informoval písemně podnikatele. Pokud nelze určit den ukončení výkonu funkce OZ podle oznámení podnikatele, končí výkon funkce odpovědného zástupce dnem doručení oznámení OZ živnostenskému úřadu. Uvedl-li OZ ve svém oznámení den ukončení výkonu své funkce den pozdější, končí výkon jeho funkce tímto dnem. [22]

Přestane-li odpovědný zástupce vykonávat funkci či nesplňuje-li podmínky, musí podnikatel do 15 dnů ustanovit nového odpovědného zástupce. [22]

3.1.8 Zánik živnostenského oprávnění

Živnostenské oprávnění zaniká, v případě, že nastane některá z následujících skutečností taxativně uvedených v zákoně [22]:

- a) smrtí podnikatele, pokud nepokračují v živnosti dědicové, správce dědictví nebo insolvenční správce (ti mohou takto provozovat živnost nejdéle 6 měsíců po skončení řízení o dědictví),
- b) zánikem právnické osoby (nejde-li o případy přeměny společnosti či družstva),
- c) uplynutím doby na které bylo zřízeno (pokud před uplynutím této doby neoznámí, že živnost bude provozována dále),
- d) výmazem zahraniční osoby či jejího předmětu podnikání z OR,
- e) stanoví-li tak zvláštní předpis,
- f) rozhodnutím ŽÚ o zrušení živnostenského oprávnění.

V některých případech může podnikatel chtít pouze přerušit provozování živnosti. Může se jednat např. o sezónní práce nebo v případě nemoci. Provozování živnosti může podnikatel přerušit na základě svého rozhodnutí a bez udání důvodu. Oznámit tuto skutečnost ŽÚ je povinen pouze v případě, kdy hodlá přerušit podnikání na dobu delší jak 6 měsíců. Oznámit přerušeni činnosti, ale lze i

na dobu kratší. K přerušení dochází dnem doručení oznámení, neuvedl-li žadatel v oznámení datum pozdější. [22]

Od přerušení provozování živnosti je třeba odlišovat pozastavení provozování živnosti. **Přerušení je volným aktem podnikatele**, kdežto **pozastavení je sankční opatření ŽÚ**, který tak reaguje na nesplnění či nedodržování pravidel živnostenského podnikání. [25]

3.1.9 Druhy živností podle předmětu činnosti

Kromě stěžejního členění živnosti na ohlašovací a koncesované se můžeme v ŽZ setkat také s jiným členěním a to zejména z hlediska vymezení **rozsahu živnostenského oprávnění**. Jedná se o živnosti obchodní, výrobní a poskytující služby. [22]

3.1.10 Povinnosti podnikatele

V rámci živnostenského podnikání se na podnikatele vztahuje řada povinností vyplývajících z ustanovení ŽZ. Podnikatel musí, ale brát v úvahu i to, že se musí řídit dalšími právními předpisy vztahujícími se k jeho konkrétní podnikatelské činnosti. Musí se řídit např. občanským a obchodním zákoníkem, různými požárními a hygienickými předpisy, zákonem na ochranu spotřebitele aj. [25]

3.1.11 Živnostenská kontrola

Kontrolu subjektů, provozujících živnost, provádějí v rámci své působnosti živnostenské úřady, a to prostřednictvím svých zaměstnanců. Sledují zda a jak jsou plněny povinnosti stanovené zákonem vztahující se na živnostenské podnikání. [22]

V případě, že se během kontroly zjistí nedostatky při provozování živnosti, mohou uložit pokutu, jejíž výše je závislá na konkrétním zákonem vymezenému přestupku či správním deliktu. ŽÚ může uložit podnikateli přiměřenou lhůtu k odstranění těchto nedostatků. Proti tomuto rozhodnutí má podnikatel právo se odvolat do 15 dnů ode den doručení písemného rozhodnutí. [22]

4 Živnostenské podnikání z ekonomického hlediska

Nejčastěji volenou právní formou podnikání v ČR je podnikání fyzických osob na základě živnostenského oprávnění.⁸ [31] Toto malé a střední podnikání sehrává významnou úlohu v ČR, neboť plní řadu funkcí. Činnost MSP je nepostradatelná pro správné fungování všech ekonomik. [14]

4.1 Přínosy malých a středních podniků

Mezi základními funkcemi, které plní malé a střední podniky lze uvést zejména:

Zajištění konkurenčního prostředí

MSP působí jako konkurenční prvek velkých firem na trhu služeb, zboží, kapitálu a práce.

Velké firmy často opouštějí pro ně nevýhodné trhy anebo jsou nuceny snižovat náklady formou snižování počtu zaměstnanců, uplatněním outsourcingu apod. Tato skutečnost se pro MSP stává příležitostí. Mohou vyplnit tyto oblasti trhu, které nejsou pro velké podniky z různých důvodů zajímavé, ale přesto je pokrytí těchto trhů společensky žádoucí. [14]

Velké firmy sice představují pro MSP konkurenci, ale MSP si konkurují především navzájem. To je nutí k tomu, aby si neustále nacházet nové „výklenky“, ve kterých se rozvíjejí. Bojují o zákazníky, kteří mají možnost volby ve spotřebě. Hledají co nejvýhodnější uplatnění, a to především na lokálním trhu a snaží se maximálně vyhovět individuálním požadavkům zákazníků. Kvalita poskytovaných služeb na lokálním trhu, který představuje např. vesnice, je velmi dobrá, protože mezilidské vazby jsou zde užší a podnikatelé se nemohou skrývat pod rouškou anonymity. [13]

⁸ Viz. příloha č. 2.

Subdodavatelé velkých podniků

Řada malých a středních firem úzce spolupracuje s velkými firmami. Představují pro ně významné subdodavatelé a nezbytné partnery pro jejich fungování. Jako příklad lze uvést automobilový průmysl. Automobilky nakupují od MSP běžně až 60% komponentů. Obdobná situace je i ve stavebnictví, kde řada podniků nedisponuje potřebnými profesemi a tak ve stále větší míře využívají činnosti specializovaných malých a středních dodavatelů. [14]

Nositelé inovací

Jednou z nezbytných podmínek přežití na trhu jsou pro MSP inovace. Díky své pružnosti jsou právě MSP označovány jako nositeli inovací. Jedná se však zpravidla o inovace nižšího řádu nevyžadující finančně a personálně náročné zázemí. Vysoká přizpůsobivost těchto podniků vede ke zrychlování inovačních procesů, především pak technologických. [14], [13]

Zmírnění důsledků strukturálních změn

MSP hrají významnou roli při strukturálních změnách každého hospodářství. Čím intenzivnější jsou změny v posunech nabídky a poptávky, tím důležitější je přizpůsobivost a flexibilita MSP. Kolísání celkové poptávky působí na MSP v menší intenzitě než na podniky velké, a to díky flexibilitě, kreativitě a angažovanosti podnikatele. Na těchto vlastnostech MSP je založen i výrok, že MSP jsou při recesi páteří ekonomiky. Opačně tomu však je u MSP, které jsou přímo závislé na velkých podnicích, protože ty jsou přímo postiženy, konjunkturálním kolísáním poptávky. [10]

Vytváření pracovních příležitostí

Nově vznikající, ale i rozvíjející se MSP vytváří nová volná pracovní místa. Vznikem nových pracovních příležitostí zabraňují problému „vylidňování“ menších obcí, kde zejména mladší generace odchází za prací. Absorbují pracovníky uvolněné při redukci počtu zaměstnanců ve velkých podnicích. Vyhledávání nových příležitostí k podnikání představuje u MSP permanentní činnost, to ve svých důsledcích znamená vytváření pracovních příležitostí mnohem rychleji než velké podniky se stabilními podnikatelskými aktivitami. Rovněž důsledkem ztráty vlastního zaměstnání může být také impulsem k založení vlastní firmy. V praxi se

ukazuje, že vytváření pracovních příležitostí drobnými firmami je podstatně větší v období hospodářské recese. Jsou tedy také vůči vlivům hospodářské recese odolnější. Zdůraznit je třeba i skutečnost, že MSP (především řemeslného charakteru) zabezpečují pro značnou část mladistvých vzdělání a odbornou výchovu. [13]

Dotvářejí urbanistický vzhled měst a vesnic

Různé provozovny např. různé drobné krámky, kavárny a obchůdky dotvářejí urbanizaci, oživují prostor, udržují či obnovují historickou architekturu. Zvláště historických centrech měst se prezentuje drobný podnikatelský stav. Podle upravenosti a výstavby vesnic můžeme posuzovat nejen úroveň místního podnikání, ale i úroveň orgánů veřejné správy. [14]

Podpora rozvoje regionů

MSP jsou zdrojem příjmů veřejných rozpočtů, tzn. i rozpočtů místních (daně, správní a místní poplatky). Rozvojem podnikatelských aktivit tak MSP napomáhají rychlejšímu hospodářskému růstu regionů, menších měst i obcí. Pokud se vytváří příznivé podmínky pro rozvoj podnikání projeví se tato skutečnost v přínosech podnikatelů pro danou oblast. Opatření ke zlepšení podnikatelského prostředí představuje vytvoření podmínek, které budou podporovat vzniku nových podniků, povzbudí stávající podniky k jejich rozšiřování nebo odstranění bariér napomůže ke zlepšení hospodářského výsledku. [13]

Pro MSP není charakteristické, aby byly ve vlastnictví zahraničních subjektů. Podnikatelé zpravidla v daném regionu bydlí a z toho vyplývá, že efekty z podnikatelské činnosti zůstávají v daném regionu. [6]

4.2 Malé a střední podnikání v číslech

4.2.1 Vývoj počtu živnostenských oprávněních

Podle *zprávy Ministerstva průmyslu a obchodu o vývoji malého a středního podnikání a jeho podpoře v roce 2008* bylo v tomto roce vydáno na 2 815 400 **živnostenský oprávněních**. Ve srovnání s předešlým rokem 2007 kdy bylo

vydáno na 3 961 070 ŽO, to znamená pokles o 1 145 670. Tento vývoj však nezpůsobil pokles zájmů o živnostenské podnikání, jak by asi řadu z nás napadlo. Snížení počtu vydaných ŽO způsobila především novela zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání. Z původních 125 volných živností vznikla jedna živnost volná a k další redukci došlo i u živností řemeslných, vázaných a koncesovaných. V roce 2009 dochází opět k nárůstu ŽO a to o 83 426 ve srovnání s rokem 2008.⁹ [31]

4.2.2 Zastoupení MSP v odvětví národního hospodářství

Charakteristickým znakem MSP je *působnost v široké škále odvětví*. Nejvíce se podílí MSP v oblasti služeb, obchodu a průmyslu. Nejméně pak v oblasti peněžnictví. Důležité je zdůraznit, že MSP představují více jak 99% podíl na celkovém počtu podniků v ČR, a to ve všech odvětvích. Tyto skutečnosti dokládá následující tabulka z posledních propočtů Ministerstva průmyslu a obchodu. [31]

Tabulka 4.1 Počet ekonomicky aktivních malých a středních podniků v roce 2008

2008	Počet aktivních subjektů			
	PO 0 - 249 zaměstnanců	FO 0 - 249 zaměstnanců	Celkem MSP	Podíl počtu MSP na celkovém počtu podniku v ČR (v%)
Průmysl	30 072	124 917	154 989	99,37
Stavebnictví	24 448	128 331	152 779	99,95
Obchod	50 578	161 970	212 548	99,92
Pohostinství	6 919	44 845	51 764	99,94
Doprava	7 156	39 502	46 658	99,76
Peněžnictví	1 014	18 447	19 461	99,83
Služby	76 419	275 213	351 632	99,92
Zemědělství	4 438	41 252	45 690	99,93
Celkem	201 044	834 477	1 035 521	99,83

Zdroj: propočty MPO z údajů ČSÚ

⁹ Viz. příloha č. 3.

4.2.3 Podíl MSP na makroekonomických ukazatelích

Jak již bylo výše naznačeno MSP hrají významnou roli v ČR a představují důležitý segment národního hospodářství. Ekonomický přínos na tvorbě hrubého domácího produktu, na výkonech a přidané hodnotě stejně jako zabezpečování zaměstnanosti a dalších makroekonomických ukazatelích je každoročně statisticky dokládán. [14]

MSP se podílejí 61,52 % na *zaměstnanosti* a 54,57 % na *účetní přidané hodnotě*. Podíl MSP na *celkových výkonech* podnikatelské sféry dosáhl 51,53 %. *Průměrné mzdy* v spektru MSP dosáhly výše 19 882 Kč. Rovných 56 % představoval podíl na hmotných a nehmotných *investicích* včetně pozemků a 35,17 % na *HDP*. [31]

Podíl na celkovém *vývozu* vykazuje 46,04 % a *dovozu* 56,01 %. V absolutních hodnotách vykazuje vývoz MSP nepřetržitě od roku 2008 nárůst. Vyšší podíl dovozu souvisí se zaměřením obchodních organizací tohoto sektoru zajišťujících dovozy i pro velké podniky. [31]

Podíl MSP na vybraných makroekonomických ukazatelích v ČR zachycují v letech 1998 až 2008 následující tabulka.

Tabulka 4.2 Podíl MSP na vybraných makroekonomických ukazatelích (v %) v letech 1998 – 2008

Ukazatel	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Počet podniků	99,78	99,80	99,71	99,81	99,85	99,81	99,84	99,85	99,84	99,84	99,83
Počet zaměstnanců	57,91	58,84	59,42	59,73	61,34	61,63	61,48	61,63	61,76	61,62	61,52
Výkony	53,03	53,63	51,53	51,44	52,46	52,79	52,29	52,42	52,94	51,9	51,53
Účetní přidaná hodnota	52,25	53,17	51,93	51,33	52,98	54,46	53,02	53,68	55,12	54,01	54,57
Mzdové náklady	53,93	54,57	54,42	55,72	55,82	55,9	55,61	55,88	56,03	56,06	55,90
Investice	41,53	41,06	40,48	37,81	44,52	49,88	51,43	52,57	55,33	55,78	56,00
Vývoz	36,25	36,54	36,15	35,74	34,16	34,00	34,30	40,70	45,20	45,41	46,04
Dovoz	48,84	50,74	49,43	47,12	50,33	49,80	52,50	54,70	56,30	54,45	56,01
HDP	¹⁰	31,54	31,17	31,63	34,59	34,86	34,69	34,44	36,86	35,76	35,17

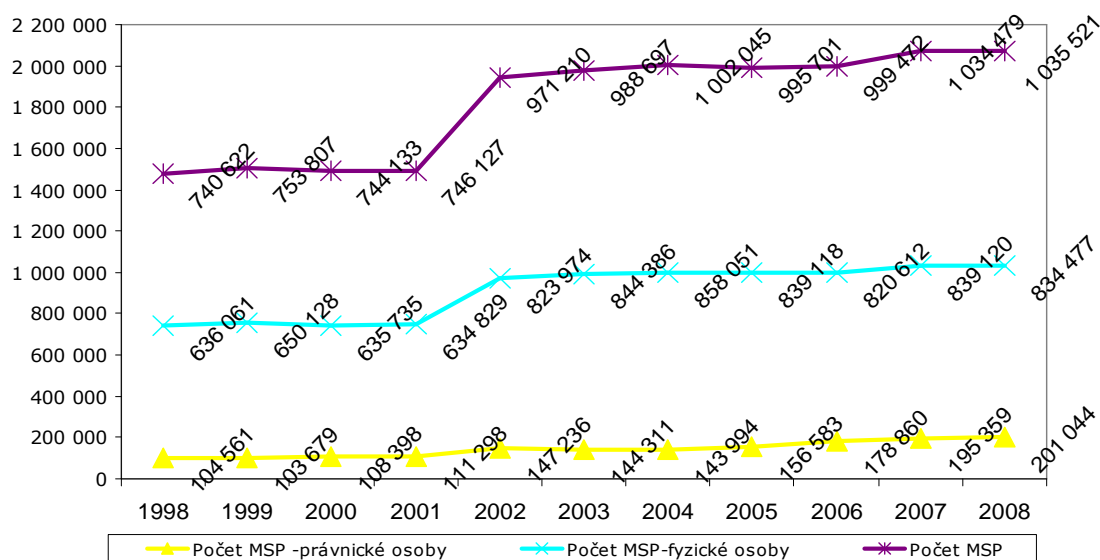
Zdroj: propočty MPO z údajů ČSÚ.

¹⁰ Údaje nejsou k dispozici.

4.2.4 Vývoj počtu MSP

Přehled o celkovém vývoji MSP je znázorněn v následujícím grafu.

Graf 4.1 Vývoj počtu MSP v ČR v letech 1998 - 2008

Zdroj: propočty MPO z údajů ČSÚ

S grafického znázornění je patrné, že v daném časovém intervalu došlo téměř k dramatickému nárůstu MSP, a to především v právní formě podnikání FO.

5 Praktická hlediska živnostenského podnikání

5.1 Podnikatelský plán

Podnikání lze přirovnat k cestě. Než se ovšem na tuto cestu vydáme, musíme vědět kudy se mají naše kroky ubírat, abychom se dostali právě tam, kam chceme. V tomto případě zastává primární úlohu **podnikatelský plán**. [14]

Plánování obecně se s podnikáním pojí ve všech jeho stádiích. Plánuje se při zahájení podnikání i v jeho průběhu. Tomu kdo stojí na pomyslné startovací čáře podnikání, usnadní zpracování podnikatelského plánu rozhodování o tom, zda se do podnikání pustit, přestat o něm přemýšlet nebo původní nápad upravit. Poskytuje potencionálnímu podnikateli odpovědi na stěžejní otázky typu: **Kde jsem nyní? Kam se chci dostat? Jakým způsobem se tam dostanu?** [12]. PP odhaluje omyly a chyby nanečisto, snižuje riziko, odhaluje odchylky skutečnosti od plánu, zjišťuje finanční a lidské potřeby nutné pro podnikání atd.

Zpracování tohoto dokumentu vyžaduje vynaložení určitého úsilí a času. Ovšem úsilí a čas, které zpracování PP vyžaduje se vyplatí, neboť se výrazně zvyšuje naděje, že se podnikatel dostane k cíli, který si stanoví na začátku (popř. v průběhu) podnikání. Při zpracování se přihlíží zejména k tomu, zda se PP sestavuje pro interní nebo externí účely.¹¹ [12]

PP lze definovat jako „*písemný materiál zpracovaný podnikatelem, popisující všechny klíčové vnitřní i vnější faktory související se založením i chodem podniku*“. [5, s. 11] Bývá označován také jako podnikatelský projekt a často se setkáváme s anglickým názvem Business Plan.

V praxi vzniká mnoho malých podniků resp. živnostní bez vytvoření podnikatelského plánu, v podstatě jen s určitým sestaveným odhadem peněžních toků pro vybrané časové období. I takto vzniklé živnosti mohou fungovat a mnohé také fungují. Většinou jde však o „specifické“ živnosti, tedy podniky bez potřeby zajistit reálné provozovny (typu nutných obchodních, výrobních nebo jiných provozních prostor), bez provádění náborů pracovníků, jejich zaškolení a

¹¹ Podrobněji v kap. 5.1.1.

nezbytnosti jejich okamžitého organizování a v neposlední řadě bez velkých vstupních finančních nároků a nutnosti zajištění externích zdrojů. Pokud ovšem má tato živnost do budoucna přežít a prosperovat, tak zkušenosti a vývoj okolností (růst počtu zaměstnanců, zařízení profesionálních firemních prostor - prodejny či provozovny, pořízení nových aktiv – vybavení na podporu podnikání aj.) **přinutí živnostníka k plánování** další existence a fungování podniku. PP na zajištění dalšího růstu podniku, záchrany či přežití je v podstatě sestaven pouze s určitým zpožděním. [5]

5.1.1 Interní a externí úloha

Interní úloha PP vyplývá ze skutečnosti, že slouží zejména pro potřeby samotného podnikatele, dále pak manažerům a případně i dalším zaměstnancům firmy. [12]

Uvnitř firmy PP slouží především jako nástroj pro plánování, rozhodování, řízení, kontrolu a porovnávání reálně dosažených výsledků s plánem. [12]

Externí úlohu PP plní tím, že poskytuje potřebné informace bankám, investorům či obchodním partnerům. Externí úloha je spojena zejména s potřebou získání externích zdrojů financování např. dotací, úvěrů nebo ve formě kapitálové spoluúčasti.

Díky PP si utváří poskytovatelé kapitálu první a důležitý obraz o podniku. Proto je důležité přesvědčit potenciální investory o tom, že projekt je reálný a výhodný, a to především kvalitně zpracovaným PP. [14]

5.1.2 Zásady tvorby podnikatelského plánu

Při tvorbě PP by měl podnikatel dbát na to, aby PP byl [12, s. 98]:

1. **srozumitelný** – při psaní je vhodné vyjadřovat se jednoduše a neprezentovat mnoho myšlenek v jedné větě,

2. **logický** – myšlenky a skutečnosti v PP musí na sebe logicky navazovat a být podloženy fakty, jednotlivá tvrzení si nesmí odporovat,
3. **stručný** – myšlenky a závěry je třeba uvádět stručně, ale výstižně,
4. **pravdivý a reálný** – nezbytností a samozřejmostí je, aby podnikatel uváděl pravdivé a nezkreslené údaje a zároveň reálně zachytil vývoj podnikání,
5. **respektoval rizika** – jelikož PP zachycuje budoucnost, je nutné předvídat budoucí vývoj a zároveň brát v úvahu možná rizika, pokud navíc podnikatel vypracuje možné varianty řešení v kritických momentech, zvýší důvěryhodnost PP.

Vzhledem k tomu, že podnikatelské prostředí není stabilní a neustále se určitým způsobem vyvíjí, je nutné těmto měnícím se podmínkám přizpůsobit i PP, a to jeho **aktualizací**. Pokud PP neaktualizujeme, může se stát zastaralým. [14]

5.1.3 Struktura a obsah

Není možné vytvořit univerzální PP s jednotnou strukturou, která by vyhovovala všem firmám. Každý podnikatel uzpůsobuje nejen strukturu a obsah PP podle konkrétních potřeb, ale i rozsah, propracovanost a hloubku. Proto jsou PP rozdílné, tak jakou jsou rozdílné samotné firmy. Tuto rozdílnost způsobuje řada faktorů např. *velikost firmy, vývojová, výrobní a odbytová struktura, předmět podnikání* (poskytování služeb nebo výrobků), *požadavky investorů a bank* aj. [14]

Přes výše uvedené skutečnosti by PP měl obsahovat typické body, které lze zobecnit nezávisle na druhu podnikání či účelu PP. [14] Lze uvést např. **doporučovanou náplň PP dle J. Fotra** [3, s. 204]:

1. Realizační resumé

Představuje jakousi zhuštěnou informaci o tom co je na následujících stránkách popsáno podrobněji. Cílem je zaujmout čtenáře a nalákat ho ke čtení dalších kapitol PP. Mělo být napsáno tak, aby s dalo rychle přečíst a snadno pochopit.

Doporučuje se, aby v rámci shrnutí byla uvedena přehledná tabulka se základními informacemi. Tento stručný souhrn je první částí PP, ale měl by se zpracovat až v samotném závěru. [14] Obvykle by měl obsahovat *kontaktní informace o firmě* (název a adresa, číslo telefonu a faxu, kontaktní osoby), *charakteristika produktu či služby* (specifické vlastnosti a přednosti vzhledem ke konkurenci), *popis cílových trhů, distribučních cest, strategické zaměření podniku* (období tří až pěti let), *zhodnocení manažerských zkušeností a kvality klíčových pracovníků podniku, finanční aspekty* (tj. odhad zisku, velikost potřebného kapitálu, účel jeho použití, očekávaný roční výnos pro poskytovatele kapitálu).

2. Charakteristika podniku a jejich cílů

Tato část by měla zachytit jak minulost podniku, tak přítomnost a budoucnost, a to z hlediska *základních podnikatelských cílů a strategií* jejich dosažení. Obvykle obsahuje údaje tyto údaje: o *historii podniku* (pokud existuje), *důležité charakteristiky produktů nebo služeb* (zda je ve fázi výzkumu nebo vývoj, doba životnosti, uživatel, výhody uplatnění, faktory úspěchu, jedinečné rysy aj.), *sledované cíle* (strategické cíle, specifické cíle).

3. Organizace řízení a manažerský tým

Jednotlivé produkty, technologie nebo trhy mají velký význam v oblasti úspěchu podniku. Ovšem banky popř. investoři, se domnívají, že o úspěchu rozhoduje především kvalitní řízení podniku. [10] V praxi je preferovanější průměrný produkt zajišťovaný prvotřídním manažerským týmem před prvotřídním produktem s průměrným manažerským týmem. Tato část PP obsahuje zejména: *organizační schéma* (jasné vymezení pravomocí, odpovědnosti), *charakteristika klíčových vedoucích pracovníků* (role, věk, zkušenosti, dosažené výsledky, přínosy pro podnik), *politika odměňování* (platová úroveň, hmotná zainteresovanost aj.), *vymezení dlouhodobých záměrů a cílů, stanovení klíčových řídicích pozicí, základní přístup k řízení podniku* (centralizace, resp. decentralizace).

4. Přehled základních výsledků a závěrů technicko-ekonomické studie

V této části jsou shrnuty **základní výsledky a závěry technicko-ekonomické studie**¹², týkající se: výrobního programu nebo poskytování služeb, analýzy trhu a tržní konkurence, marketingové strategie, velikost výrobní jednotky, technologie, výrobního zařízení a základních materiálů, umístění výrobní jednotky, pracovních síly, finančně-ekonomické analýzy a finančních plánů, analýzy rizika projektů.

5. Shrnutí a závěry

Tato část je zaměřena především na *shrnutí základních aspektů* podrobně rozvedených v jednotlivých částech PP a na *časový plán realizace projektu*.

6. Přílohy

Je možné přiložit např. životopisy klíčových osobností, výkresy výrobků, technologické schéma výroby, výsledky průzkumu trhu, výkazy zisků a ztrát, rozvahy, a peněžní toky aj.

5.1.4 Formální úprava

Přestože při zpracování PP je věnována pozornost zejména obsahu, nelze opomenout formální úpravu. Předložený PP zprostředkovává první dojem o firmě, a proto by měl být vnější vzhled působivý. Ledaby se zpracovaný může vzbudit dojem, že podnikatel zpracoval obdobným způsobem i obsah PP. [14]

Na titulní stranu PP je vhodné uvést obchodní jméno firmy, logo a datum vyhotovení, dále adresa firmy a kontakt na osobu, která za sestavení PP odpovídá. V zájmu vlastní ochrany se doporučuje na titulní stranu uvést pokyn ve smyslu, že **všechny údaje podnikatelského plánu jsou důvěrné, a že rozmnožování a předávání třetím osobám je dovoleno jen se souhlasem autora nebo výše uvedené firmy.** [14]

¹² Tzv. Feasibility study neboli studie proveditelnosti prověřuje a detailně rozpracovává PP z hlediska různých aspektů (kromě výše zmíněných např. technických, ekonomických, finančních, manažerských aj.).

Při psaní PP je nutné vyhnout se překlepům a gramatickým chybám, nezapomenout vytvořit obsah PP a číslování stránek. Profesionálně dojem působí, když se logo firmy opakuje v záhlaví každé stránky. [12]

5.1.5 Presentace podnikatelského plánu

Vytvoření a sepsání PP je významný krokem, nikoliv však jediným. Podnikatel by měl osobně přesvědčit potencionálního investora případně budoucího partnera o úspěšnosti připravovaného podnikatelského záměru. Seznámit je se svými cíli a představami. Z tohoto důvodu je důležitá prezentace PP. [10]

Je důležité aby podnikatel nepodceňoval přípravu. Presentaci PP by měla předcházet jistá příprava. V první fázi zaujme posluchače spíše forma prezentace. Doporučuje se tedy připravit prezentaci v MS PowerPoint, zvolit vhodný typ písma¹³ a pozadí snímků. Na snímcích se vyjadřujeme ve stručných větách popř. heslovitě. Slovní komentáře k jednotlivým snímkům by neměly zpravidla přesáhnout dvě minuty. Častou chybou ve snaze zaujmout posluchače bývá příliš mnoho textu na snímku nebo animací a blikajících obrázků, což působí spíš rušivým dojmem. [10]

Nejobtížnější fází pro mnohé bývá samotná prezentace, tedy předstoupit před posluchače a překonat trému. Tréma je ovšem přirozená a neměla by úplně zmizet, protože tam kde chybí tréma, chybí i motiv odvést dobrý výkon. Podnikatel by se měl snažit mluvit plynule a tak aby mu bylo dobře rozumět. V žádném případě by neměl celý text číst, působí to neprofesionálně. Může pouze průběžně nahlížet do podkladů. [10]

5.2 Postup při získávání živnostenského oprávnění

5.2.1 Předmět provozování živnosti

V samotné fázi nápadu, realizovat podnikatelskou činnost je nutné zjistit do jaké skupiny živností ona plánovaná podnikatelská činnost náleží. Díky tomu se

¹³ Např. Arial nebo Tahoma min. 28b, nadpisy min. 44b.

potenciální podnikatel dozví, jaké podmínky musí splňovat pro provozování dané živnosti¹⁴ a jaké potřebuje k jejímu založení doklady.

Pro správné určení, do které skupiny živnosti předmětná podnikatelská činnost náleží, slouží tzv. **obsahové náplně jednotlivých živností**. Tyto obsahové náplně jsou stanoveny nařízením vlády ČR č. 278/2008 Sb., v platném znění. Blíže a podrobněji specifikují rozsah podnikatelské činnosti, kterou podnikatel může vykonávat, pokud je držitelem příslušného živnostenského oprávnění. V jednotlivých případech mohou obsahové náplně živností obsahovat i údaje o dalších souvisejících činnostech, které rovněž může podnikatel v rámci příslušného oprávnění vykonávat, byť by se jednalo eventuelně o samostatné další činnosti a živnosti. V případě obsahové náplně volné živnosti bývá upozorňováno i na činnosti, které v rámci příslušné volné živnosti vykonávat nelez. [33]

Podnikatel si tedy může u každé živnosti dohledat co lze v jejím rámci vykonávat. V případě, že si není ani potom jistý může se samozřejmě obrátit na kterýkoliv ŽÚ. [27]

5.2.2 Registrační povinnost

Podnikateli, který hodlá zahájit podnikatelskou činnost v režimu živnostenského zákona, vzniká registrační povinnosti vůči živnostenskému úřadu, jinak centrálnímu registračnímu místu.

5.2.3 Centrální registrační místa (CMR)

V rámci registrační povinnosti vůči orgánům státní správy, musel podnikatel vyplnit řadu formulářů. To se změnilo se vznikem tzv. **centrálních registračních míst**.

CRM jsou zřízena na obecních živnostenských úřadech a jejich smyslem je především omezování administrativní zátěže podnikání. [34] Plní úlohu základních

¹⁴ Podrobněji v kap. 3.1.1.

registračních míst pro podnikatele nejen při vstupu do podnikání, ale i v dalších fázích její podnikatelské činnosti. [14]

Databáze a informační systémy jednotlivých úřadů jsou propojeny přes Registr živnostenského podnikání. CRM tak umožňují provést registraci nebo změnu bez nutnosti toho aby podnikatel např. dodával doklady o bezdlužnosti nebo výpis z rejstříku trestů.

Podnikatelé, se tedy mohou registrovat k podnikání, příp. provést změny v registraci na jediném místě, prostřednictvím jediného formuláře. Tímto formulářem je tzv. **jednotný registrační formulář**. [31]

5.2.4 Jednotný registrační formulář

Ministerstvo průmyslu a obchodu ve spolupráci s Ministerstvem financí, Ministerstvem práce a sociálních věcí a Ministerstvem zdravotnictví vypracovalo dva typy JRF v rozdělení pro FO a PO¹⁵, které nahrazují různé typy formulářů, jež musel podnikatel podat před vstupem, ale i během podnikání, a to na živnostenském úřadě, příslušné správě sociálního pojištění, finančním úřadě, zdravotní pojišťovně, ale i na úřadu práce. [24]

Údaje které byly požadovány jednotlivými orgány státní správy se sjednotily do jednoho formuláře. Tím se odstranilo opakované vyplňování zejména totožných údajů a zjednodušila se tak podnikatelská byrokracie.

Vedle základních JRF byly vytvořeny **přílohové formuláře** pro potřeby ohlášení více živností, provozoven, odpovědných zástupců nebo statutárních orgánů. Tím pádem nemusí podnikatel vyplňovat více základních JRF. Dále byly vytvořeny přílohové formuláře při zřízení organizační složky podniku a pro finanční úřad a správu sociálního zabezpečení. V případě, že podnikatel chce ohlásit změny vůči výše uvedeným úřadům může využít nově dvoustránkového **změnového listu**. [31]

JRF je možno podat osobně přímo na CRM, zaslat poštou nebo využít elektronickou formu podání (se zaručeným elektronickým podpisem). V tomto případě si podnikatel musí instalovat na PC aplikaci JRF¹⁶ a pomocí této aplikace

¹⁵ Viz. příloha č. 4 a 5

¹⁶ Aplikace JRF si může podnikatel zdarma stáhnout z veřejného webu živnostenského rejstříku.

vyplnit podání v JRF a následně jej odeslat na Elektronickou podatelnu živnostenského rejstříku no do datové schránky ŽÚ. Dále je možno žádost podat osobně prostřednictvím Czech POINTu.¹⁷ [31]

Pokud k ohlášení či žádosti o živnost FO nebo PO nevyužije JRF, bude její povinností registrovat se samostatně u jednotlivých institucí.

PO nebo FO která získá povolení nebo oprávnění k provozování živnosti je povinna podat *do třiceti dnů* ode dne, kdy je oprávněna vykonávat podnikatelskou činnost, přihlášku k registraci u **místně příslušného správce daně**. Dále jen FO je povinna registrovat se *do osmi dnů* u **zdravotní pojišťovny** a *do osmého dne následujícího po měsíci, ve kterém zahájila činnost* příslušné **Okresní správy sociálního zabezpečení**.

V případě, že v průběhu podnikání dojde k určitým změnám (změna sídla firmy, změna místa provozovny, přerušení podnikání, ukončení podnikání aj.), musí se tyto skutečnosti oznámit výše uvedeným institucím, a to v přesně stanovených lhůtách. [14]

5.2.5 Základní povinnosti při ohlášení nebo žádosti o živnost

Fyzické osoby

Spolu JRF musí FO na CRM předložit občanský průkaz k doložení své totožnosti a doklad o zaplacení správního poplatku. Pokud jede o živností vyžadující splnění zvláštních podmínek musí podnikatel navíc doložit dokumenty prokazující jeho odbornou způsobilost. [22]

Liší-li se místo podnikání od bydliště, je nutné doložit doklad prokazující právní důvod pro užívání prostor, v nichž je umístěno místo podnikání (nájemní smlouvu, souhlas vlastníka nemovitosti apod.). [22]

V případě, že FO ustanoví odpovědného zástupce, musí přiložit k JRF souhlas OZ s ustanovením do této funkce (tj. vyplnění přílohy JRF „Prohlášení odpovědného zástupce“). Podpis OZ na prohlášení musí být úředně ověřen,

¹⁷ Český Podací Ověřovací Informační Národní Terminál. Představuje kontaktní místo veřejné správy.

neučinil-li OZ prohlášení osobně před ŽÚ. Povinností podnikatele je předložit také doklady prokazující odbornou způsobilost OZ. [22]

Právnícké osoby

Doklad o zaplacení správního poplatku je nezbytný i v případě PO. Dle musí PO k vyplněnému JRF připojit doklad o tom, že byla založena. Tato skutečnost se prokazuje výpisem z OR nebo obdobného rejstříku. Výpis nesmí být starší než 3 měsíce. [22]

V případě, že zápis ještě nebyl proveden nebo se osoba nezapisuje do OR či obdobného rejstříku, se předkládá doklad o založení PO v podobě společenské smlouvy, zakladatelské smlouvy nebo zakladatelské listiny. [22]

Dále je nutné doložení dokladu prokazujícího právní důvod pro užívání prostor, do nichž je umístěno sídlo (např. nájemní smlouva, souhlas vlastníka nemovitosti apod.), nebyl-li tento doklad již přiložen při zápisu do OR nebo jiné evidence. [22]

PO je povinna ustanovit odpovědného zástupce. Musí tedy stejně jako FO (která ustanovila OZ) přiložit k JRF souhlas OZ s ustanovením do této funkce a předložit doklady prokazující odbornou způsobilost OZ. Podpis OZ na prohlášení musí být také úředně ověřen, neučinil-li OZ prohlášení osobně před ŽÚ. [22], [33]

5.2.6 Správní poplatky

Podnikatel je povinen uhradit při vstupu do živnostenského podnikání správní poplatek ve výši 1 000 Kč. Při podání dalších ohlášení živností nebo žádostí o koncesi (např. za půl roku), zaplatí už pouze částku 500 Kč. [31], [34]

Pokud podnikatel ohlásí více živností současně nebo podá více žádostí o koncesi současně, poplatek se vybere jen jednou. Jiné správní poplatky v souvislosti s vyřízením živnosti na CRM podnikatel nehradí. Pokud využije při podání služby Czech POINTu zaplatí částku 50 Kč. [31], [34]

6 Závěr

Rozhodnutí, vydat se na dráhu podnikatele, by měla předcházet solidní úvaha. Na jedné straně podnikání sebou přináší řadu příležitostí, ovšem na straně druhé i řadu ohrožení. V souvislosti s podnikáním si proto nemůžeme vybavovat pouze pozitiva jako je nezávislost, prestiž, bohatství nebo flexibilní pracovní doba. Pokud chceme být racionální musíme brát v úvahu i negativní stránku podnikání.

Před samotným začátkem podnikání stojí před potenciálním podnikatelem řada otázek. Čím více si jich dokáže zodpovědět hned na začátku, tím budou o něco snazší nejen jeho podnikatelské začátky, ale i samotný průběh podnikání. I když podnikatelská činnost nepředstavuje nevratný proces, je spojena s vynaložením určitých nákladů a úsilí, které mohou být v případě nezdaru nenávratně ztraceny. [6]

Všichni, kteří se rozhodnou vstoupit do podnikání, musí být připraveni na to, že pouhá znalost oboru či řemesla nemusí stačit k úspěchu. Podnikatelský stav klade totiž na podnikatele řadu požadavků, a proto je nutností získat vědomosti a znalosti z dalších oblastí. [14]

I když zaměření bakalářské práce zdaleka nepostihuje celou složitost podnikání, snaží se poskytnout výstižné a stručné informace týkající se živnostenského práva se zaměřením zejména na fyzické osoby a o vývoji a významu živnostenského podnikání. Tyto informace mohou sloužit k rozšíření znalostí nejen začínajících podnikatelů, ale i všech ostatních, kteří mají zájem si rozšířit znalosti z této oblasti aniž by podnikali. [14]

Stěžejní obsah práce je rozvržen do vzájemně se prolínajících se částí. V první část práce jsem se snažila stručně přiblížit historii a vývoj podnikání, jakožto i postupný vývoj podnikatelského prostředí na území České Republiky, neboť uplynulá desetiletí byla ve znamení závažných společenských i ekonomických změn. [13] Dále jsem se zaměřila v této části jen okrajově na ekonomicko-sociální přínos podnikání, neboť tuto problematiku podrobněji rozebírám v jiné části této práce. Součástí této kapitoly je příloha, která graficky zachycuje vztah podnikatelských subjektů a veřejných rozpočtů.

V druhé části se zabývám živnostenským zákonem, který ŽP definuje jednotlivými znaky, jež musí naplňovat a vylučuje činnosti, které nejsou ŽP.

Upravuje rovněž základní podmínky k získání ŽO a vztahy mezi podnikatelem a státem. [6]

V další části nahlížím na živnostenské podnikání z ekonomického pohledu. Zaměřuji se na něj jako na reprezentanta malého a středního podnikání a charakterizuji jeho hlavní přínosy. Dále se zaměřuji na údaje o podílech malého a středního podnikání na vybraných makroekonomických ukazatelích, zastoupení MSP v odvětví národního hospodářství a na vývoj počtu MSP a živnostenských oprávněních. Zmíněné údaje jsem čerpala převážně z dat Ministerstva průmyslu a obchodu a Českého statistického úřadu, které dokládám pomocí grafu a tabulek včleněných do textu i formou příloh.

V poslední části se zabývám praktickými hledisky živnostenského podnikání, kde se snažím popsat význam a princip tvorby podnikatelského plánu a dále pak zejména stručně popsat postup při podání ohlášení živnost a žádosti o koncesi. Zároveň k této problematice ohlášení živnosti a žádosti o koncesi přikládám vzory jednotného registračního formuláře pro fyzické i právnické osoby.

Dle mého názoru hlavní záměr bakalářské práce, poskytnout výstižné a stručné informace týkající živnostenského podnikání a to nejen k rozšíření znalostí začínajících podnikatelů, ale i všech ostatních, kteří mají zájem si rozšířit znalosti z této oblasti aniž by podnikali, byl splněn.

Seznam použité literatury a pramenů

Monografie

- [1] BRADNOVÁ, L. *Právní předpisy v ekonomice II.* 1. vydání. Ostrava: VŠB – Technická univerzita Ostrava, 2007. 247 s. ISBN 978-80-248-1328.
- [2] FOLVARČNÁ, A. *Malé a střední podnikání.* 1. vydání. Ostrava: Business School, a.s., 2005. 101 s. ISBN 80-86764-40-0.
- [3] FOTR, J. *Podnikatelský plán a investiční rozhodování.* 2. vydání. Praha 7: Grada Publishing, spol. s r. o., 1995. 214 s. ISBN 80-7169-812-1.
- [4] GRUBLOVÁ, E. a kol. *Podniková ekonomika: Základy podnikání.* 1. vydání. Ostrava: Repronis, 2004. 438 s. ISBN 80-86122-75-1.
- [5] KORÁB, V. ; PETERKA, J.; REŽŇÁKOVÁ, M. *Podnikatelský plán.* 1. vydání. Brno: Computer Press, a. s., 2007. 216 s. ISBN 978-80-251-1605-0.
- [6] MALACH, A. a kol. *Jak podnikat po vstupu do EU.* 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2005. 528 s. ISBN 80-247-0906-6.
- [7] MIKULKOVÁ, M., *Podnikání v praxi: Praktický průvodce pro podnikatele.* 1. vydání. Ostrava: Arnet On Line, a.s., 2004. 191 s. ISBN 80-239-3195-4.
- [8] ONDŘEJ, J.; PLCHOVÁ, B.; ABRAHÁM, J.; PLUGRET, M. *Ekonomické a právní aspekty podnikání v EU.* 1. vydání. Praha: C.H. Becke, 2007. 348 s. ISBN 978-80-7179-558-2.
- [9] PETŘÍČEK, V. *Vývoj Podnikatelského prostředí v České republice.* 1. vydání. Praha 5: CORONA s.r.o., 2006. 120 s. ISBN 80-903363-6-1.
- [10] SRPOVÁ, J. a kol. *Podnikatelský plán.* 1. vydání. Praha: Oeconomica, 2007. 242 s. ISBN 978-80-245-1263-1.

- [11] ŠVARCOVÁ, J. a kol. *Ekonomie: Stručný přehled*. 1. vydání. Zlín: OEED, 2005. 295 s. ISBN 80-903433-1-7.
- [12] VEBER, J.; SRPOVÁ, J. *Podnikání malé a střední firmy*. 2. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2008. 320 s. ISBN 978-80-247-2409-6.
- [13] VEBER, J. *Podnikání v malé a střední firmě*. 1. vyd. Praha: VŠE, 1999. 157 s. ISBN 80-7079-707-X.
- [14] ZICHOVÁ, J. *Živnostenské podnikání*. 1. vydání. Ostrava:KEY Publishing s.r.o., 2008. 196 s. ISBN 978-80-7418001-9.

Právní předpisy

- [15] Zákon č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitosti, v aktuálním znění.
- [16] Zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitosti, v aktuálním znění.
- [17] Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, v aktuálním znění.
- [18] Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, v aktuálním znění.
- [19] Zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, v aktuálním znění.
- [20] Zákon č. 16/1993 Sb., o dani silniční, v aktuálním znění.
- [21] Zákon č. 337/1992 sb., o správě daní a poplatků, v aktuálním znění.
- [22] Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, v aktuálním znění.

Elektronické zdroje

- [23] Internetové stránky Aktuálně. Dostupné z
<<http://aktualne.centrum.cz/ekonomika/prace/clanek.phtml?id=651973>>.
[cit. 3.března 2010]
- [24] Internetové stránky Business.center. Dostupné z
<<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/zivnost/>>. [cit. 15.března 2010]
- [25] Internetové stránky Businessinfo. Dostupné z
<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/pruvodci_podnikatele/pruvodci-pro-ohlaseni-jednotlivych/1000164/3614/>. [cit. 28.února 2010]
- [26] Internetové stránky Český statistický úřad. Dostupné z
<<http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/p/0001-09>>. [cit. 11.března 2010]
- [27] Internetové stránky Gle Colnsunting. Dostupné z
<http://www.gle.cz/downloads/GLE_guide_CZ_22.12.09.pdf>. [cit. 10 března 2010]
- [28] Internetové stránky Hospodářská komora České republiky. Dostupné z <
http://www.komora.cz/hk-cr-top-02-sede/podpora-podnikani-v-cr/pomahame-vam-celit-hospodarske-krizi/art_28179/article.aspx>. [cit. 1.března 2010]
- [29] Internetové stránky iPodnikatel. Dostupné z
<<http://www.ipodnikatel.cz/zahajeni-podnikani/>>. [cit. 3.března 2010]
- [30] Internetové stránky Historie České republiky. Dostupné z
<<http://cr.ic.cz/index.php?clanek=podnikani&dir=para&menu=para>>. [cit. 5.února 2010]

- [31] Internetové stránky Ministerstvo průmyslu a obchodu. Dostupné z <<http://www.mpo.cz/cz/podpora-podnikani/>>.[cit. 2. března 2010]
- [32] Internetové stránky Novinky. Dostupné z <[http://www.novinky.cz/ekonomika/155606-svetova ekonomika-je-nejslabsi-od-tricaty-ch-let.html](http://www.novinky.cz/ekonomika/155606-svetova-ekonomika-je-nejslabsi-od-tricaty-ch-let.html)>. [cit. 18. března]
- [33] Internetové stránky Obecní úřad Žďár na Sázavou. Dostupné z <<http://www.zdarns.cz/pro-podnikatele/default.asp>>.[cit. 10.března 2010]
- [34] Internetové stránky Podnikatel. Dostupné z < <http://www.podnikatel.cz/zivnosti/>>. [cit 2.března 2010]
- [35] Internetová stránky Wikipedia. Dostupné <http://cs.wikipedia.org/wiki/Hlavn%C3%AD_strana>.[cit. 25.února 2010]

Seznam použitých zkratek

CRM	Centrální registrační místa
ČSFR	Československá federativní republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EU	Evropská unie
FO	fyzická osoba
JRF	Jednotný registrační formulář
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MSP	malé a střední podnikání /podniky
OR	Obchodní rejstřík
OZ	odpovědný zástupce
PO	právnícká osoba
PP	podnikatelský plán
ŽO	živnostenské oprávnění
ŽP	živnostenské podnikání
ŽZ	živnostenský zákon

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne

.....
jméno a příjmení studenta

Adresa trvalého pobytu studenta:

.....

Seznam příloh

Příloha č. 1: Propojení podniku s veřejnými rozpočty.

Příloha č. 2: Organizační struktura národního hospodářství za ekonomické subjekty a podle vybraných právních forem v územním členění k 31. 12. 2008.

Příloha č. 3: Vývoj počtu ŽO v letech 2006 – 2009.

Příloha č. 4: Jednotný registrační formulář pro fyzické osoby.

Příloha č. 5: Jednotný registrační formulář pro právnické osoby.